

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG.411.004.02.2016
S/16/002

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze
ul. Podgórna 9a, 65-213 Zielona Góra
T +48 68 410 66 00, F +48 68 410 66 39
lzg@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	S/16/002 – Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami w województwie lubuskim
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontroler	Anna Tronowicz, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 99431 z dnia 15 marca 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego (dalej: <i>Urząd</i>)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Elżbieta Polak, Marszałek Województwa Lubuskiego ¹ (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Uzasadnienie
oceny ogólnej²

Samorząd Województwa Lubuskiego na ogół prawidłowo realizował obowiązki dotyczące opracowywania i uchwalania programów ochrony powietrza oraz ich aktualizacji, a także planów działań krótkoterminowych.

Przedmiotowe akty uchwalono dla wszystkich stref, w których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń. Ustalone przez NIK nieprawidłowości w tym obszarze dotyczyły jedynie nieterminowej aktualizacji programu ochrony powietrza dla miasta Zielonej Góry oraz nieujęcia w pięciu programach/aktualizacjach obowiązku przekazywania przez właściwe organy administracji decyzji wpływających na realizację programów.

W latach 2010-2015 nastąpiła redukcja pyłu zawieszonego PM10³, lecz mimo realizacji działań naprawczych poziom benzo(a)pirenu⁴ utrzymuje się na podobnym poziomie. Ww. okresie nie wystąpiły przekroczenia stężeń średniorocznych kadmu, a od 2014 r. również arsenu.

Mimo, że przyjęte w programach ochrony powietrza i ich aktualizacjach mechanizmy umożliwiały dokonywanie systematycznej analizy podejmowanych działań naprawczych, to wskutek niezyskania od trzech starostów rocznych sprawozdań z realizacji programów, Zarząd Województwa nie posiadał pełnej wiedzy o sposobie

¹ Od 29 listopada 2010 r.

²Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

³ Pył PM10 jest zanieczyszczeniem powietrza składającym się z mieszaniny cząstek stałych, ciekłych lub obu naraz, zawieszonych w powietrzu i będących mieszaniną substancji organicznych i nieorganicznych. Pył zawieszony może zawierać substancje toksyczne takie jak wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (m.in. benzo(a)piren), metale ciężkie oraz dioksyny i furany. Cząstki te różnią się wielkością, składem i pochodzeniem. PM10 to pyły o średnicy aerodynamicznej mniejszej niż 10 µm, które mogą docierać do górnych dróg oddechowych i płuc.

⁴ Benzo(a)piren jest to organiczny związek chemiczny będący przedstawicielem wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA). Benzo(a)piren wykazuje małą toksyczność ostrą, zaś dużą toksyczność przewlekłą co związane jest z jego zdolnością kumulacji w organizmie. Podobnie jak inne WWA, jest związkiem silnie rakotwórczym. Benzo(a)piren jest częstym składnikiem zanieczyszczeń powietrza, powstającym w wyniku niskiej emisji.

realizacji dwóch programów ochrony powietrza. Brak rocznych sprawozdań wpłynął negatywnie m.in. na realizację obowiązków sprawozdawczych Zarządu Województwa wobec Ministra Środowiska.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działanie Zarządu Województwa w zakresie współpracy z innymi organami, której skutkiem było m.in. uzyskanie dofinansowania do zadań z zakresu ochrony powietrza oraz wykorzystywanie instrumentów prawnych i finansowych w ograniczeniu emisji zanieczyszczeń. Zarząd Województwa zapewniał możliwość ewidencjonowania składanych wykazów o zakresie korzystania ze środowiska oraz o wysokości należnych opłat, przeprowadzając ich wcześniejszą weryfikację. W przeprowadzonych postępowaniach o wydanie pozwoleń zintegrowanych oraz na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza weryfikowano wielkość emisji oraz dopuszczalność stężeń na terenie na którym znajduje się instalacja.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Realizacja zadań dotyczących ustanowienia POP i planów działań krótkoterminowych

Opis stanu faktycznego

1. W objętych kontrolą latach 2012-2015 w województwie lubuskim obowiązywało siedem programów ochrony powietrza (dalej *POP* lub *program*) oraz cztery plany działań krótkoterminowych (dalej *PDK* lub *plan*). I tak dla strefy:

- miasta Gorzowa Wlkp. obowiązywały dwa programy: ze względu na przekroczenie poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 (z 27 grudnia 2007 r.) oraz ze względu na przekroczenie wartości docelowej (b(a)p) w pyłe PM10 (z dnia 16 kwietnia 2012 r.). Pierwszy z wymienionych programów nie określał terminu jego realizacji, drugi ustalił go na dzień 31 grudnia 2020 r.

- miasta Zielonej Góry obowiązywały dwa programy: ze względu na przekroczenie b(a)p w pyłe zwieszonym PM10 (z dnia 21 września 2009 r.) oraz ze względu na przekroczenie wartości docelowej arsenu w pyłe PM10 (z dnia 7 września 2015 r.). Termin realizacji programów został ustalony odpowiednio do dnia: 31 grudnia 2013r. i 31 grudnia 2020 r.

- nowosolsko-wschowskiej ze względu na przekroczenie poziomu docelowego stężenia b(a)p oraz dopuszczalnego stężenia 24 godzinnego pyłu zawieszonego PM10 (z dnia 23 lutego 2010 r.). Termin realizacji programu został ustalony do dnia 31 grudnia 2015 r.;

- żarsko-żagańskiej⁵ ze względu na przekroczenie docelowego poziomu kadmu (z dnia 23 lutego 2010 r.). Termin realizacji programu został ustalony do dnia 31 grudnia 2012 r.

- lubuskiej ze względu na ponadnormatywną liczbę dni z przekroczonym poziomem dopuszczalnym 24 godzinnych stężeń pyłu zawieszonego PM10, poziomu docelowego b(a)p i arsenu (z dnia 24 marca 2014 r.). Termin realizacji programu został ustalony do dnia 31 grudnia 2020 r.

(dowód: akta kontroli str. 79-80, 82-83, 712)

⁵ Strefy żarsko-żagańska i nowosolsko-wschowska od 25 sierpnia 2012 r. wchodzi w skład strefy lubuskiej. Na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. z 2012 r. poz. 914) obowiązującego od 25 sierpnia 2012 r. liczba stref w województwie lubuskim została zredukowana z siedmiu do trzech (strefa dla miasta Zielonej Góry, Gorzowa Wlkp. i strefa lubuska).

Dla każdej ze stref ustanowiony został przynajmniej jeden PDK. I tak:

- dla Zielonej Góry, w związku z przekroczeniem b(a)p (z dnia 9 czerwca 2014 r.) i arsenu (z dnia 7 września 2015 r.);
- dla Gorzowa Wlkp., w związku z przekroczeniem b(a)p i pyłu PM10 (z dnia 23 grudnia 2014 r.);
- dla strefy lubuskiej, w związku z przekroczeniem b(a)p, pyłu PM10 i arsenu (z dnia 24 marca 2014 r.)

Programy oraz plany zostały opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego oraz na stronie Urzędu.

(dowód: akta kontroli str. 79, 81-82, 85-87, 712)

Zastępca Dyrektora Departamentu Rolnictwa, Środowiska i Rozwoju Wsi (dalej *Departamentu*) wyjaśniając podstawy stosowanej praktyki uchwalania programów odrębnie dla każdej ze stref i substancji, której poziom został przekroczony wyjaśnił, że regulacje prawne dawały podstawę do takiego sposobu postępowania. Obecnie rozważany jest inny sposób przyjmowania programów. Np. dla strefy lubuskiej w przypadku wystąpienia przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych innych substancji niż objęte programem zostanie opracowana zmiana obowiązującego programu.

(dowód: akta kontroli str. 644, 651, 660)

Lubuski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Zielonej Górze (dalej *LWIOŚ*) w okresie 2012-2015 informował (pięć razy) Marszałka Województwa o przekroczeniu poziomu alarmowego ozonu. Zastępca Dyrektora Departamentu wyjaśnił m.in., że ozon jest zanieczyszczeniem specyficznym i największy wpływ na wielkość jego stężenia mają warunki meteorologiczne, w szczególności nasłonecznienie. Zauważył również, że zgodnie z zapisem art. 24 ust. 1 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy⁶ plan działań krótkoterminowych dla ozonu może być sporządzony w przypadku możliwości znaczącego ograniczenia zagrożenia, czasu jego występowania lub stopnia przekroczenia, przy uwzględnieniu warunków geograficznych, klimatycznych i ekonomicznych⁷.

(dowód: akta kontroli str. 89, 644, 651-653, 667-668, 712-713)

Prawidłowość uchwalania programów i planów działań krótkoterminowych w latach 2012–2014 oraz analiza zawartych w ww. dokumentach obowiązków nałożonych na organy i podmioty korzystające ze środowiska była przedmiotem kontroli przeprowadzonej w okresie od 10 czerwca 2014 r. do 30 czerwca 2014 r. przez LWIOŚ, który stwierdzając naruszenie terminów w zakresie uchwalenia planów działań krótkoterminowych dla strefy:

- miasta Gorzów Wlkp. w związku z przekroczeniem poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 oraz poziomu docelowego b(a)p;
- miasta Zielonej Góry w związku z przekroczeniem poziomu docelowego b(a)p,

⁶ Dz. U.UE.L. z 2008 r. Nr 152, poz. 1, ze zm.

⁷ W gestii marszałków województw Minister Środowiska pozostawił podejmowanie decyzji w sprawie uchwalania programów ochrony powietrza w związku z przekroczeniem poziomu ozonu – pismo Ministra Środowiska z dnia 23 kwietnia 2008 r.

wydał dwie decyzje, którymi nałożył na Sejmik Województwa kary pieniężne w wysokości po 10 tys. zł.⁸

W wyniku odwołań Sejmiku od ww. decyzji, Główny Inspektor Ochrony Środowiska (dalej GIOŚ) uchylił zaskarżone decyzje i umorzył postępowanie z uwagi na uwzględnienie zarzutu prowadzenia odrębnych postępowań administracyjnych zamiast jednego. Natomiast w uzasadnieniu ww. decyzji organ odwoławczy (GIOŚ) wskazał m.in., że mimo, iż bieg terminu do przyjęcia uchwał w sprawie planów rozporządzenia w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych, to zarówno plany dla Gorzowa Wlkp. i Zielonej Góry przyjęto (odpowiednio uchwałą z 23 grudnia 2014 r., oraz z dnia 9 czerwca 2014 r.) z naruszeniem 18 miesięcznego terminu od daty wejścia rozporządzenia w sprawie programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych.

(dowód: akta kontroli str. 90-185, 224, 523, 713)

2. W latach 2012-2015 łączny koszt opracowania programów, ich aktualizacji planów działań krótkoterminowych oraz sprawozdań z realizacji programów wyniósł 236,8 tys. zł. Główną część stanowiły środki pochodzące budżetu państwa 95,5 tys. zł (40,3%). Środki pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dalej NFOŚiGW) wyniosły 82,8 tys. zł (34,9%), a z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze (dalej WFOŚiGW) 58,4 tys. zł (24,7%). Urząd nie wydatkował środków z budżetu województwa lubuskiego na ww. dokumentację.

(dowód: akta kontroli str. 225-227, 714)

3. W dniu 16 listopada 2015 r. dokonano aktualizacji trzech programów: dla Zielonej Góry ze względu na przekroczenie b(a)p w pyłe zwieszonym PM10, dla Gorzowa Wlkp. ze względu na przekroczenie poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 oraz ze względu na przekroczenie wartości docelowej b(a)p w pyłe PM10. Aktualizacja programu dla Zielonej Góry nastąpiła po 31 grudnia 2013 r., tj. po upływie terminu wyznaczonego na realizację programu.

(dowód: akta kontroli str. 80, 82, 714)

4. Wykonawca dwóch spośród trzech programów uchwalonych w okresie objętym kontrolą wyłoniony został w trybie zapytania ofertowego (POP dla Zielonej Góry w związku z przekroczeniem poziomu arsenu oraz dla Gorzowa Wlkp. w związku z przekroczeniem PM10), a w jednym przypadku w trybie przetargu nieograniczonego (POP dla strefy lubuskiej).

(dowód: akta kontroli str. 236, 714)

5. Obowiązek przekazywania przez organy administracji informacji o wydanych decyzjach mających wpływ na realizację programu nie został zawarty w dwóch programach ochrony powietrza: dla Zielonej Góry w związku z przekroczeniem stężenia arsenu i dla strefy lubuskiej oraz trzech aktualizacjach do programów: dwóch dla Gorzowa Wlkp. w związku z przekroczeniem stężeń b(a)p i pyłu zawieszonego PM10 oraz dla Zielonej Góry w związku z przekroczeniem b(a)p.

(dowód: akta kontroli str. 237)

Szczegółowa analiza trzech programów⁹ oraz czterech planów¹⁰, wykazała, że poza ww. brakami zawierały one niezbędne elementy określone w przepisach ustawy

⁸ Decyzje Lubuskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Zielonej Górze z dnia 23 stycznia 2015 r., r WI.70627.3.2014.ES, nr WI.70627.4.2014.ES.

POŚ oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 września 2012 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych¹¹.

(dowód: akta kontroli str. 238-247, 670-672)

6. Programy zostały zaopiniowane przez właściwe jednostki samorządu terytorialnego¹². Prezydent Miasta Zielonej Góry nie wniósł uwag do programu. Uwagi Prezydenta Gorzowa Wlkp. dotyczyły m.in. usunięcie zapisu dotyczącego problemu podziału kompetencyjnego między gminą, a starostwem, który w przypadku Gorzowa Wlkp. nie występuje, usunięcia w harmonogramie pozycji dotyczącej wprowadzenia uregulowań prawnych w zakresie zamieszkania na terenie ogródków działkowych i zakazu spalania tam liści i śmieci, wobec istniejących w tym zakresie regulacji tj. ustawy o pracowniczych ogrodach działkowych i regulaminie czystości i porządku na terenie miasta Gorzów Wlkp., zmiany terminu przekazywania rocznego sprawozdania z realizacji POP z końca lutego na koniec marca. Wszystkie uwagi zostały uwzględnione. Uwagi do programu dla strefy lubuskiej wniósł m.in. Burmistrz Żar. Dotyczyły one m.in. doprecyzowania zakresu odpowiedzialności podmiotowej w zakresie realizacji działań polegających na obniżeniu emisji z indywidualnych systemów grzewczych, obejmując ją również mieszkańców, ujęcie w programie również poziomów zanieczyszczeń i wyników badań z roku 2013 w zakresie pyłu PM10, arsenu i b(a)p, przeprowadzonych na stacji pomiaru zlokalizowanej w Żarach. Pierwsza z uwag została uwzględniona, drugiej nie uwzględniono ze względu na datę publikacji oceny jakości powietrza, która miała nastąpić pod koniec kwietnia 2014 r., co uniemożliwiało uwzględnienie wyników tych badań w procedowanym programie.

(dowód: akta kontroli str. 248-249, 715)

7. Zarząd Województwa zgodnie z art. 94 ust. 2 w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska¹³ (dalej POŚ) poinformował Ministra Środowiska o przyjęciu Programów oraz planów działań krótkoterminowych.

(dowód: akta kontroli str. 251, 715)

Programy diagnozowały przyczyny zanieczyszczeń, w podziale na poszczególne źródła emisji zanieczyszczeń (punktową, powierzchniową i liniową). I tak, stwierdzono, w programie:

- dla miasta Zielonej Góry, dotyczącym:
 - b(a)p, że zanieczyszczenie tą substancją pochodzi głównie ze źródeł powierzchniowych tzw. niskiej emisji;
 - arsenu, że największe oddziaływanie na stan powietrza spośród wszystkich źródeł zanieczyszczeń miało tło ponadregionalne. W ramach modelowania matematycznego nie udało się uzyskać przekroczenia, które nastąpiło w 2013 r.;
- dla miasta Gorzowa Wlkp., dotyczącym:

⁹ Dla Zielonej Góry w związku z przekroczeniem poziomu docelowego arsenu, dla Gorzowa Wlkp. w związku z przekroczeniem poziomu b(a)p, dla strefy lubuskiej w związku z przekroczeniem poziomu b(a)p, pyłu PM10, arsenu.

¹⁰ Dwóch dla Zielonej Góry: w związku z przekroczeniem poziomu arsenu i b(a)p; dla strefy lubuskiej w związku z przekroczeniem poziomu b(a)p, pyłu PM10, arsenu; dla Gorzowa Wlkp. w związku z przekroczeniem poziomu b(a)p i pyłu PM10. Badaniem objęto programy i plany uchwalone w latach 2012-2015.

¹¹ Dz. U. z 2012 r. poz. 1028.

¹² Badaniem objęto uwagi zgłoszone do programów uchwalonych w okresie objętym kontrolą: do POP dla miasta Zielonej Góra w związku z przekroczeniem arsenu, do POP dla Miasta Gorzowa Wlkp. w związku z przekroczeniem b(a)p oraz do POP dla strefy lubuskiej w związku z przekroczeniem b(a)p, PM10, arsenu zgłoszone przez jednostki samorządu terytorialnego z Gminy Żary.

¹³ Dz. U. z 2016 r. poz. 672.

- pyłu PM10 oraz b(a)p, że zanieczyszczenia te pochodzą głównie ze źródeł powierzchniowych (tzw. niskiej emisji);

- dla strefy lubuskiej, dotyczącym:

- pyłu PM10, że zanieczyszczenie pochodzi ze źródeł powierzchniowych oraz liniowych a także, że najwyższe wartości stężeń pyłu PM10 wystąpiły w powiecie żarskim, nowosolskim oraz wschowskim, tj. obszarach, na których emisja zanieczyszczeń związana jest z zabudową jednorodziną (około 60-85% zapotrzebowania na ciepło pokrywane jest ze spalania węgla);

- beznzo(a)pirenu, że największe oddziaływanie na stan jakości powietrza ma emisja powierzchniowa tj. z indywidualnych systemów grzewczych oraz napływ zanieczyszczeń z pasa 50 km wokół strefy. Najwyższe wartości stężeń średniorocznych generowanych przez źródła powierzchniowe występują w powiecie żagańskim (71% emisji ogółem) i żarskim (69%), tj. na obszarach na których emisja zanieczyszczeń związana jest z zabudową jednorodziną oraz obszarach gdzie zapotrzebowanie na ciepło pokrywane jest w największym stopniu ze spalania węglem;

- arsenu, że największe oddziaływanie na stan powietrza miała emisja punktowa z powiatu głogowskiego.

(dowód: akta kontroli str. 252-255, 715-716)

Wobec ustalenia, że zanieczyszczenia pochodziły przede wszystkim z emisji powierzchniowej (tzw. niskiej emisji) główne działania naprawcze dotyczyły obniżenia emisji z indywidualnych systemów grzewczych poprzez m.in. wymianę systemów grzewczych na niskoemisyjne, rozbudowę i modernizację sieci ciepłowniczej.

(dowód: akta kontroli str. 252-255, 716)

Każdy z programów przewidywał prowadzenie działań edukacyjnych polegających m.in. na informowaniu mieszkańców o zagrożeniu jakie niesie spalanie odpadów w kotłach grzewczych. Podmiotami odpowiedzialnymi za prowadzenie takich działań, w zależności od strefy, której dotyczył dany program zostali prezydenci miasta Gorzowa Wlkp. i Zielonej Góry, Zarząd Województwa oraz starostowie, burmistrzowie i wójtowie. Zagadnienie dotyczące przeprowadzonych szkoleń i działań edukacyjnych przez Zarząd Województwa zostało opisane w punkcie 3 wystąpienia pokontrolnego.

(dowód: akta kontroli str. 277-278, 716)

8. Sporządzenie poszczególnych programów poprzedzone zostało przeprowadzeniem inwentaryzacji źródeł zanieczyszczeń, w podziale na emisję punktową, powierzchniową i liniową. Inwentaryzację emisji:

- punktowej, przeprowadzano opierając się głównie na bazie opłatowej oraz bazie Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami;

- powierzchniowej, przeprowadzano m.in. na podstawie planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, dokumentów opisujących infrastrukturę komunalną, danych statystycznych z GUS dotyczących zaopatrzenia w gaz i jego wykorzystanie do celów ogrzewania mieszkań¹⁴, programu rewitalizacji terenów zdegradowanych, wizji lokalnej przeprowadzonej przez pracowników firmy sporządzającej POP;

¹⁴ Aktualizacja POP dla miasta Zielonej Góra.

- liniowej, przeprowadzano m.in. na podstawie bazy Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, Zarządu Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze o natężeniach ruchu, danych dotyczących emisji liniowej dla dróg krajowych i wojewódzkich zawartych w opracowaniu wykonanym przez Transprojekt-Warszawa, danych Generalnego Pomiaru Ruchu.

(dowód: akta kontroli str. 279-281, 716)

Urząd dysponował danymi określającymi wielkość emisji zanieczyszczeń przedstawionych w poszczególnych programach i ich aktualizacjach. I tak, emisja:

- b(a)p - w Zielonej Górze w 2007 r. wyniosła 0,131 Mg/rok,¹⁵ a w 2013 r. 0,2046 Mg/rok; w Gorzowie Wlkp. 0,0952 Mg/rok w 2010 r., a w 2013 r. 0,1225 Mg/rok, w strefie lubuskiej w 2011 r. 3,66 Mg/rok (brak danych porównawczych w zakresie zmian w wielkości emisji w związku z brakiem aktualizacji POP);

- PM10 – w Gorzowie Wlkp. w 2005 r. wyniosła 1.314,7 Mg/rok¹⁶, a w 2013 r. 420,28 Mg/rok, w strefie lubuskiej w 2011 r. 9.853,55 Mg/rok (brak danych porównawczych w zakresie zmian w wielkości emisji w związku z brakiem aktualizacji POP);

- arsenu – w Zielonej Górze w 2013 r. wyniosła 0,043 Mg/rok, w strefie lubuskiej w 2011 r. 0,673 Mg (brak danych porównawczych w zakresie zmian w wielkości emisji w związku z brakiem aktualizacji POP).

(dowód: akta kontroli str. 282-283, 716-717)

9. Decydującym źródłem zanieczyszczeń - b(a)p i pyłu PM10, na etapie powstania poszczególnych POP, a następnie ich aktualizacji była przede wszystkim emisja powierzchniowa¹⁷.

I tak:

- w programie dla miasta Zielonej Góry dotyczącym b(a)p, wskazano, że lokalne źródła powierzchniowe stanowią 81,7% zanieczyszczenia, liniowe – 0,1%, punktowe 18,2%¹⁸;
 - w aktualizacji ww. programu lokalne źródła powierzchniowe stanowią 52,3% zanieczyszczenia, liniowe – 0,21%, punktowe 0,57%, a źródło napływowe i tło naturalne stanowiło – 46,9%¹⁹;
- w programie dla miasta Gorzowa Wlkp. dotyczącym b(a)p, wskazano, że lokalne źródła powierzchniowe stanowią 96,3% zanieczyszczenia liniowe – 3,4%, punktowe – 0,3%²⁰;
 - w aktualizacji ww. programu lokalne źródła powierzchniowe stanowią 51,3% zanieczyszczenia, liniowe – 0,2%, punktowe 1,02%, a źródło napływowe i tło naturalne stanowiło – 47,5%²¹;
- w programie dla miasta Gorzowa Wlkp. dotyczącym pyłu PM10, wskazano, że lokalne źródła powierzchniowe stanowią 42% zanieczyszczenia liniowe – 15%, punktowe – 43%²²;

¹⁵ Dane z 2007 r. stanowiące podstawę do sporządzenia POP.

¹⁶ Dane z 2005 r. stanowiące podstawę do sporządzenia POP.

¹⁷ Wobec nie dokonania aktualizacji programów powstałych w związku z przekroczeniem poziomu arsenu, opis nie uwzględnia tej substancji zanieczyszczającej.

¹⁸ Dane z 2007 r. stanowiące podstawę do sporządzenia POP.

¹⁹ Dane z 2013 r. stanowiące podstawę do sporządzenia aktualizacji POP.

²⁰ Dane z 2010 r. stanowiące podstawę do sporządzenia POP.

²¹ Dane z 2013 r. stanowiące podstawę do sporządzenia aktualizacji POP.

²² Dane z 2005 r. stanowiące podstawę sporządzenia POP.

- w aktualizacji ww. programu lokalne źródła powierzchniowe stanowią 45,98% zanieczyszczenia, liniowe – 12,7%, punktowe 0,03%, a źródło napływowe i tło naturalne stanowiło – 40,7%²³.

Zastępca Dyrektora Departamentu wyjaśniając przyczyny różnic w poziomie źródła zanieczyszczenia między programem, a jego aktualizacją wyjaśnił, że jest to związane z działaniami naprawczymi oraz wynika z przyjętego modelu rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń, który przy tworzeniu pierwotnych programów nie wykazywał źródła napływowego. Modelowanie byłoby bardziej wiarygodne/precyzyjne gdyby opierało się na danych z większej ilości punktów pomiarowych.

(dowód: akta kontroli str. 252-255, 284-285, 645-646, 655, 673-674, 717)

11. Żaden z programów, ani ich aktualizacji nie zakładał przeprowadzania ewaluacji²⁴. W każdym jednak przypadku przewidziano obowiązek przedkładania do Urzędu rocznych sprawozdań z realizacji programu. Zastępca Dyrektora Departamentu opisując mechanizmy przeprowadzania analizy działań naprawczych wskazał na określony w programach system monitorowania realizacji programów polegający na przedkładaniu przez jednostki samorządu terytorialnego sprawozdań, które były poddawane bieżącej weryfikacji. Ich szczegółowa analiza przeprowadzana była w momencie sporządzania w Urzędzie trzyletnich sprawozdań przedkładanych Ministrowi Środowiska, a wnioski z takiej analizy wykorzystywane do sporządzania aktualizacji programu.

(dowód: akta kontroli str. 288-290, 646, 655-656, 717-718)

W okresie objętym kontrolą, w Urzędzie sporządzono dwa sprawozdania z realizacji programów, tj. dla Gorzowa Wlkp. i Zielonej Góry, które następnie przekazano Ministrowi Środowiska.

(dowód: akta kontroli str. 464-513, 718)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Mimo, że roczne oceny jakości powietrza otrzymane z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Zielonej Górze (dalej *WIOŚ*) wskazywały, że w Zielonej Górze w 2013 r. i 2014 r. docelowy poziom b(a)p w pyłe PM10 był przekraczany, nie opracowano zgodnie z art. 91 ust. 3a POŚ projektu uchwały w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy miasto Zielona Góra.

Przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 21 września 2009 r. Program Ochrony Powietrza ze względu na przekroczenie poziomu docelowego b(a)p w pyłe zwieszonym PM10 ustalał termin jego realizacji do dnia 31 grudnia 2013 r. Aktualizacja tego Programu nastąpiła dopiero 16 listopada 2015 r. Na skutek powyższego, strefa miasta Zielonej Góry przez około 22 miesiące nie posiadała programu ochrony powietrza w związku z przekroczeniem b(a)p w pyłe zwieszonym PM10.

Mimo jego braku w latach 2014-2015 realizowane były działania zmierzające do redukcji b(a)p, które polegały m.in. na likwidacji ogrzewania węglowego, przeprowadzaniu termomodernizacji.

(dowód: akta kontroli str. 80-83, 286-287, 303-348)

²³ Dane z 2013 r. stanowiące podstawę do sporządzenia aktualizacji POP.

²⁴ Czyli procesu polegającego na systematycznym badaniu wartości albo cech konkretnego programu, z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu jego usprawnienia, rozwoju lub lepszego zrozumienia.

Zastępca Dyrektora Departamentu wyjaśniając przyczyny tego braku wskazał, na brak środków finansowych pozwalających na terminową realizację obowiązków wynikających z przepisów prawa. Zadania w zakresie opracowywania programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych są zadaniami z zakresu administracji rządowej, których realizacja powinna być sfinansowana z budżetu państwa. Tymczasem środki finansowe przekazywane z budżetu Wojewody Lubuskiego na zadania związane z ochroną powietrza były niewystarczające wyniosły bowiem w 2013 r. 50 tys. zł, a w 2014 r. 30 tys. zł i wystarczyły jedynie (przy dofinansowaniu z WFOŚiGW w Zielonej Górze oraz NFOŚiGW) na sporządzenie Programu dla strefy lubuskiej, planu działań krótkoterminowych dla Gorzowa Wlkp. oraz Zielonej Góry, a także na sporządzenie sprawozdania z realizacji Programu dla Gorzowa Wlkp. Dopiero w 2015 r. otrzymanie dofinansowania WFOŚiGW w Zielonej Górze oraz NFOŚiGW w Warszawie pozwoliło na zaktualizowanie programu ochrony powietrza dla Zielonej Góry z 2009 r.

(dowód: akta kontroli str. 644, 648-651)

Marszałek Województwa w zapotrzebowaniu na środki finansowe na zadania z zakresu administracji rządowej związane z ochroną powietrza w 2013 r. wskazał kwotę 160 tys. zł, otrzymując ostatecznie dotację w wysokości 50 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 228-235)

W ocenie NIK nieuzyskanie od Wojewody Lubuskiego dotacji w odpowiedniej wysokości na zadanie z zakresu administracji rządowej związane z ochroną powietrza nie może zwalniać Zarządu Województwa z opracowania wymaganego programu ochrony powietrza. Zarządowi Województwa przysługuje bowiem prawo dochodzenia należnych mu środków wraz z odsetkami w postępowaniu sądowym.

2. Mimo obowiązku określonego w art. 84 ust. 2 pkt 7 POŚ ujmowania w uchwalanych programach ochrony powietrza obowiązku przekazywania przez właściwe organy administracji informacji o wydanych decyzjach mających wpływ na realizację programu, obowiązek taki nie został zawarty w dwóch programach ochrony powietrza: dla Zielonej Góry w związku z przekroczeniem wartości docelowej arsenu w pyłe PM10 (z dnia 7 września 2015 r.) i dla strefy lubuskiej (z dnia 24 marca 2014 r.) oraz trzech aktualizacjach do programów ochrony powietrza: dwóch dla Gorzowa Wlkp. w związku z przekroczeniem wartości docelowej b(a)p i poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 oraz dla Zielonej Góry w związku z przekroczeniem b(a)p w pyłe PM10 (z dnia 16 listopada 2015 r.).

(dowód: akta kontroli str. 237)

Wyjaśniając przyczyny tego braku zastępca Dyrektora Departamentu stwierdził, że nastąpiło to przez przeoczenie. Dodał, że zarówno Prezydent Miasta Zielonej Góry i Gorzowa Wlkp. mimo nienalożenia na nich obowiązku przedkładania takich decyzji, rozstrzygnięcia takie przedkładali w Urzędzie. Wyjaśnił również, że pismem z dnia 16 maja 2016 r. zwrócono się do wszystkich starostów o przedłożenie wydanych w latach 2008-2015 pozwoleń zintegrowanych i pozwoleń na emisję gazów i pyłów do powietrza. Zadeklarował jednocześnie, zwrócić się do wszystkich jednostek samorządowych o przedkładanie wydawanych decyzji mających wpływ na realizację programów.

(dowód: akta kontroli str. 670, 624)

W dniu 27 maja 2016 r. zastępca Dyrektora Departamentu, z upoważnienia Marszałka Województwa wystąpił do starostów województwa lubuskiego o przekazywanie do Urzędu wydawanych pozwoleń zintegrowanych i pozwoleń na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza.

(dowód: akta kontroli str. 710-711)

Ocena cząstkowa

Zarząd Województwa realizował obowiązki w zakresie programów ochrony powietrza, ich aktualizacji i planów działań krótkoterminowych. Wprawdzie opracowanie aktualizacji jednego z programów nastąpiło po obowiązującym terminie, jednak nie wpłynęło to na wywiązywanie się jednostki samorządowej z obowiązków, a działania naprawcze redukujące emisję zanieczyszczeń były kontynuowane.

2. Monitorowanie rezultatów rozwiązań przyjętych w POP

Opis stanu faktycznego

1. Każdy z programów określał sposób ustalania efektu ekologicznego podejmowanych działań naprawczych. I tak np. programy: dla strefy lubuskiej i Gorzowa Wlkp. w związku z przekroczeniem poziomu PM10 określały model ustalania poziomu efektu ekologicznego odnosząc go do poszczególnych działań naprawczych np. podłączenia do sieci ciepłowniczej, termomodernizacji. Program dla Gorzowa Wlkp. w związku z przekroczeniem benzo(a)pirenu, ustalał wskaźniki rezultatu podejmowanych działań naprawczych, w podziale na rodzaje emisji: punktowej - liczba i rodzaj wybudowanych nowych źródeł technologicznych; emisji powierzchniowej - długość wybudowanych lub zmodernizowanych ciepłociągów, ilość nowych węzłów ciepłych, emisji liniowej - długość wybudowanych dróg. Według wyjaśnień zastępcy Dyrektora Departamentu sumaryczny efekt ekologiczny podejmowanych działań następuje w okresie 3 letnim, w sprawozdaniach z realizacji programów przekazywanych do Ministra Środowiska.

(dowód: akta kontroli str. 252-276, 719)

2. Programy zobowiązywały właściwe jednostki samorządu terytorialnego do składania rocznych sprawozdań z realizacji programu. Poza pięcioma stwierdzonymi przypadkami niezłożenia rocznych sprawozdań – trzech przez Starostę Powiatu Nowosolskiego za lata 2012-2014 i po jednym sprawozdaniu za 2012 r. przez Starostę Powiatu Żagańskiego i Żarskiego, jednostki samorządu terytorialnego realizowały swój obowiązek. W sprawozdaniach ujmowano m.in. typ zrealizowanego działania naprawczego, podmiot odpowiedzialny za realizację, źródło finansowania, koszt realizacji zadania, określenie przewidywanej redukcji zanieczyszczeń albo wielkości powierzchni poddanej działaniu naprawczemu (w przypadku termomodernizacji²⁵). Spośród jednostek zobowiązanych do składania sprawozdań z realizacji Programu dla strefy lubuskiej analizie poddano realizację obowiązków sprawozdawczych przez jednostki samorządowe Żar. Zarówno Starosta, jak i Burmistrz składali wymagane sprawozdania. Zrealizowane przez nich działania naprawcze w latach 2014-2015 r. polegały głównie na remontach i budowie dróg i chodników (96,4 km), ale również na wymianie kotła węglowego na kocioł gazowy, termomodernizacji budynku o powierzchni 3.373 m³. Łączne wydatki na ww. działania wyniosły 28.990,5 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 288-463, 719)

²⁵ Sprawozdanie z realizacji POP dla Zielonej Góry w związku z przekroczeniem poziomu b(a)p.

3. Podsumowanie podjętych działań naprawczych oraz ich rezultatów zawarte zostało w dwóch sprawozdaniach (sporządzone na podstawie art. 94 ust. 2a POŚ) przekazanych Ministrowi Środowiska, podsumowujących trzyletni okres obowiązywania programu: dla Gorzowa Wlkp. (PM10) i Zielonej Góry (b(a)p). W sprawozdaniu z realizacji Programu dla Gorzowa Wlkp. za lata 2011-2013 wskazano, że działania naprawcze dotyczyły emisji powierzchniowej i liniowej, w tym m.in. przyłączenia do sieci ciepłowniczej, termomodernizację, wymianę okien, bieżące utrzymanie dróg, na łączną kwotę 211 mln zł. Wszystkie przeprowadzone działania naprawcze pozwoliły obniżyć emisję pyłu PM10 o około 131,2 Mg/rok. Najwyższą efektywność ekonomiczno-ekologiczną przyniosły działania związane z wymianą starych pieców węglowych i zastępowanie ich ogrzewaniem gazowym lub podłączeniem lokali do miejskiej sieci ciepłowniczej.

(dowód: akta kontroli str. 464-513, 535-538, 719)

W sprawozdaniu z realizacji programu dla Zielonej Góry za lata 2010-2012 opisano działania zrealizowane w ramach emisji powierzchniowej i punktowej. Obejmowały one m.in. przeprowadzanie termomodernizacji, wymianę okien, likwidację pieców węglowych, na co wydatkowano kwotę 37,2 mln zł. Podjęte działania naprawcze pozwoliły na zredukowanie 17,2 kg bezno(a)pirenu.

(dowód: akta kontroli str. 499-513, 719)

W programach dla Gorzowa Wlkp. i strefy lubuskiej wskazano, że z przyczyn technicznych i ekonomicznych (wiąże się bowiem z likwidacją znacznej części niskiej emisji), mimo realizacji działań naprawczych uzyskanie poziomu normatywnego bezno(a)pirenu będzie trudne do osiągnięcia. Według symulacji przedstawionej w programie dla Gorzowa Wlkp. obniżenie stężenia b(a)p do poziomu docelowego wymagało by całkowitej likwidacji ogrzewania paliwami stałymi w centrum miasta oraz zredukowania do 50% stosowania tych paliw w domkach jednorodzinnych na terenie całego miasta.

Według wyliczeń Urzędu aby dojść do poziomów docelowych b(a)p wymagana wielkość redukcji emisji (dla wszystkich stref województwa) powinna być większa niż 0,0642 Mg/rok (wg aktualizacji POP).

(dowód: akta kontroli str. 244-247, 521, 682-686, 701-705, 719-720)

4. Według danych ze stacji pomiarowych znajdujących się w województwie lubuskim w latach 2010-2015 nastąpiła redukcja pyłu zawieszonego PM10, natomiast na podobnym poziomie utrzymuje się zanieczyszczenie powietrza b(a)p. Stężenie średnioroczne kadmu, w całym okresie utrzymywało się na podobnym poziomie – poniżej dopuszczalnej normy. Przekroczenia dopuszczalnych stężeń średniorocznych arsenu wystąpiło w latach 2011-2013, w tym w 2013 r, na trzech stacjach pomiarowych. I tak:

- Pył zawieszony PM10 (w $\mu\text{g}/\text{m}^3$)²⁶:

W 2010 r. stężenie średnioroczne PM10 na stacjach pomiarowych wahało się między 16,5 (Słubice), a 45,7 (Gorzów Wlkp. ul. Kosynierów Gdyńskich). W 2015 r. stężenie to wahało się między 20,0 (Gorzów Wlkp. ul. Piłsudskiego), a 29,8 (Gorzów Wlkp. ul. Kosynierów Gdyńskich). Zmniejszeniu uległa również liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnych poziomów stężeń 24 godzinnych PM10 z 96 w 2010 r. do 49 (Gorzów Wlkp. ul. Kosynierów Gdyńskich). W całym okresie 2010-2015 przekroczenie PM10 według wskaźnika stężeń średniorocznych wystąpiło na

²⁶Wartość dopuszczalna stężenia średniorocznego 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, wartość dopuszczalna liczby dni z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów stężeń 24 godzinnych PM10 – 35 dni.

jednej stacji pomiarowej²⁷, a według wskaźnika liczby dni z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów stężeń 24 godzinnych PM10 na czterech stacjach²⁸.

- Benzo(a)piren (w ng/m³)²⁹:

W 2010 r. stężenie średnioroczne b(a)p na stacjach pomiarowych wahało się między 1,7 (Gorzów Wlkp. ul. Piłsudskiego), a 2,6 (Wschowa). W 2015 r. stężenie to wahało się między 2,0 (Gorzów Wlkp. ul. Piłsudskiego), a 3,4 (Gorzów Wlkp. ul. Kosynierów Gdyńskich). W latach 2010-2015 na każdej ze stacji pomiarowej (w zależności od roku od czterech stacji do sześciu) nastąpiło przekroczenie stężenia średniorocznego b(a)p.

- Arsenu (w ng/m³)³⁰:

W 2010 r. stężenie średnioroczne arsenu na stacjach pomiarowych wahało się między 1,4 (Gorzów Wlkp. ul. Piłsudskiego), a 4,2 (Wschowa). W 2015 r. stężenie arsenu wahało się między 1,2 (Gorzów Wlkp. ul. Kosynierów Gdyńskich), a 4,6 (Wschowa.) Poziom stężenia średniorocznego arsenu w Zielonej Górze w 2014 r. i 2015 r. wyniósł odpowiednio 5,1 i 4,4.

- Kadmu (w ng/m³)³¹:

W całym okresie 2010-2015 stężenie średnioroczne kadmu wahało się między 0,3, a 0,9.

(dowód: akta kontroli str. 522, 720)

Opisując bariery utrudniające osiągnięcie normatywnych poziomów stężeń substancji w powietrzu Wicemarszałek Województwa Lubuskiego Stanisław Tomczyszyn wskazał na bariery systemowe, prawne, techniczne, finansowe i społeczne, a wśród nich wymienił m.in. brak możliwości przeniesienia obowiązku realizacji działań naprawczych określonych w programach ochrony powietrza na szczebel powiatowy i gminny, brak możliwości nałożenia przez administrację samorządu terytorialnego szczebla wojewódzkiego obowiązku realizacji działań naprawczych na administrację szczebla powiatowego i gminnego, wykorzystywanie wysokoemisyjnych urządzeń grzewczych sektorze bytowo-komunalnym, dostępność w handlu węgla niskiej jakości i spalanie go w urządzeniach niewyposażonych w urządzenia redukujące emisję zanieczyszczeń, brak środków finansowych na działania naprawcze określone w programach, niewystarczający poziom zachęt/wsparcia finansowego do stosowania nowoczesnych rozwiązań i czystej energii, niską świadomość społeczną dotyczącą wpływu nieodpowiedniej jakości powietrza na zdrowie i stan środowiska oraz dotyczącą ekozachowań: prawidłowego spalania paliw stałych, w tym węgla kamiennego, drewna, skutków spalania odpadów w urządzeniach do tego nieprzystosowanych. Wicemarszałek dodał, iż pomimo podejmowania wielu działań przez organy administracji samorządowej oraz obserwowanej poprawy jakości powietrza istotnym problemem nadal pozostaje w sezonie zimowym – ponadnormatywne stężenie pyłu zawieszonego PM10 oraz b(a)p, które jest wynikiem tzw. niskiej emisji, pochodzącej przede wszystkim z sektora bytowo-komunalnego, obejmującej zarówno indywidualne źródła wytwarzania ciepła, jak również małe ciepłownie komunalne, przy niewielkim wpływie sektora transportu i przemysłu. Ponadto dopuszczalny poziom b(a)p jest niezwykle rygorystyczny i trudny do osiągnięcia nie tylko w warunkach polskich.

²⁷ W Gorzowie Wlkp. ul. Kosynierów Gdyńskich w latach 2010-2011.

²⁸ W Gorzowie Wlkp. ul. Kosynierów Gdyńskich, we Wschowie ul. Kazimierza Wielkiego, w Sulęcinie ul. Dudka, w Żarach ul. Szymanowskiego.

²⁹ Wartość dopuszczalna stężenia średniorocznego – 1 ng/m³.

³⁰ Wartość dopuszczalna – 6 ng/m³.

³¹ Wartość dopuszczalne stężenia średniorocznego – 5 ng/m³.

Określając działania naprawcze w programach brano pod uwagę aby niegenerowały one niewspółmiernie wysokich kosztów w stosunku do osiągniętych efektów, stąd podstawowe działania naprawcze polegają m.in. na termomodernizacji budynków, podłączenia do sieci ciepłowniczej, wymianie dotychczasowych kotłów węglowych o niskiej sprawności na kotły zasilane gazem lub ogrzewanie elektryczne.

(dowód: akta kontroli str. 525-532)

Urząd nie zlecał przeprowadzenia analiz zewnętrznych w zakresie skuteczności POP lub rozwiązań w nim zastosowanych.

(dowód: akta kontroli str. 533, 720)

5. W okresie objętym kontrolą cztery sprawozdania, o których mowa w art. 94 ust. 2a POŚ, nie zostały przekazane Ministrowi Środowiska (z realizacji programów: dla Gorzowa Wlkp. i Zielonej Góry w związku z przekroczeniem b(a)p, dla strefy nowosolsko-wschowskiej, żarsko-żagańskiej), a dwa zostały przekazane z opóźnieniem kilkunastomiesięcznym (z realizacji: programu dla Gorzowa Wlkp. w związku z przekroczeniem pyłu PM10 i z programu dla Zielonej Góry w związku z przekroczeniem b(a)p).

W dniu 24 lutego 2016 r. zawarto umowę na sporządzenie dwóch sprawozdań z realizacji programów: dla Gorzowa Wlkp. i Zielonej Góry ze względu na przekroczenie poziomu docelowego b(a)p w pyłe PM10 odpowiednio za lata 2012-2015 i 2013-2015.

(dowód: akta kontroli str. 535-545, 720-721)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Wbrew wymogom określonym w art. 94 ust. 2a POŚ Zarząd Województwa nie przekazał, Ministrowi Środowiska sprawozdań z realizacji programów z dnia 23 lutego 2010 r. dla strefy: żarsko-żagańskiej i nowosolsko-wschowskiej oraz z programów ustanowionych w związku z przekroczeniem b(a)p dla: Zielonej Góry (za okres 2013-2015) i Gorzowa Wlkp. (za okres 2012-2015), a dwa sprawozdania przekazane zostały Ministrowi Środowiska z uchybieniem terminu, o którym mowa w ww. przepisie. I tak, sprawozdanie z realizacji programu ustanowionego:

- dla Zielonej Góry (za lata 2010-2012) w związku z przekroczeniem benzo(a)pirenu przekazane zostało 1 lipca 2014 r. tj. po około 18 miesiącach po terminie (4 listopada 2012 r.)³²;

- dla Gorzowa Wlkp. (za lata 2011-2013) w związku z przekroczeniem poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 przekazane zostało 4 lutego 2015 r., tj. po około 12 miesiącach po terminie (16 stycznia 2014 r.)³³.

Ponadto Zarząd Województwa, nie wyegzekował od trzech starostów³⁴ określonego w programach dla strefy: żarsko-żagańskiej i nowosolsko-wschowskiej obowiązku przedłożenia ogółem pięciu rocznych sprawozdań z realizacji tych programów. W konsekwencji czego miał ograniczone możliwości ustalenia stopnia realizacji tych programów.

(dowód: akta kontroli str. 289-290, 535-538)

³² Data wejścia w życie uchwały z dnia 21 września 2009 r. w sprawie programu ochrony powietrza dla Zielonej Góry w związku z przekroczeniem b(a)p - 4 listopada 2009 r.

³³ Data wejścia w życie rozporządzenia w sprawie programu ochrony powietrza dla Gorzowa Wlkp. w związku z przekroczeniem poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 – 16 stycznia 2008 r.

³⁴ Dotyczy obowiązków sprawozdawczych Starosty Żarskiego i Żagańskiego za 2012 r. oraz Starosty Nowosolskiego za lata 2012-2014.

Zastępca Dyrektora Departamentu, wyjaśniając przyczyny zaniechań i opóźnień wyjaśnił, że nie żądanie sprawozdań z realizacji programu ustanowionego dla strefy nowosolsko-wschowskiej oraz żarsko-żagańskiej, było wynikiem likwidacji tych stref przed upływem okresu sprawozdawczego. Sprawozdania roczne składane przez właściwe jednostki samorządu terytorialnego stanowią główną podstawę do sporządzenia 3-letnich sprawozdań kierowanych do Ministra Środowiska, a sporządzanie ich (i wydatkowanie na to środków publicznych) w związku z likwidacją stref uznaliśmy za niecelowe. Realizacja tych programów była monitorowana na podstawie sprawozdania za 2010 r., a następnie po wprowadzeniu strefy lubuskiej, w skład której wchodzi ww. strefy w ramach monitorowania podejmowanych działań dla strefy lubuskiej. Dyrektor zadeklarował jednocześnie, że działania naprawcze określone w programie dla strefy nowosolsko-wschowskiej zostaną wnikliwie przeanalizowane w sprawozdaniu z realizacji programu dla strefy lubuskiej. Przyczyną uchybień w przekazywaniu sprawozdań z realizacji programów w związku z przekroczeniem b(a)p: dla Zielonej Góry i dla Gorzowa Wlkp. było niedopatrzenie.

(dowód: akta kontroli str. 646, 657, 663-665, 669-670)

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że zgodnie z art. 7 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 kwietnia 2012 r. o zmianie ustawy Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw³⁵ przyjęte przed dniem wejścia w życie ustawy programy stawały się programami obowiązującymi, wymagającymi w przewidzianym czasie dostosowania do nowych wymogów, w tym również w zakresie stref, w których przekraczane są poziomy dopuszczalne lub docelowe. Ponieważ Program ochrony powietrza dla strefy lubuskiej, obejmujący dotychczasową strefę żarsko-żagańską i nowosolsko-wschowską uchwalony został 24 marca 2014 r., nieuzasadnione było zaniechanie podejmowania działań w celu wyegzekwowania sprawozdań z realizacji ww. programów za 2012 r, 2013 r. i 2014 r.

Ocena częściowa

Programy i aktualizacje określały system monitorowania ich realizacji poprzez składanie przez podmioty zobowiązane rocznych sprawozdań z realizacji programów. Większość podmiotów realizowało ten obowiązek. Mimo tego Zarząd Województwa nie posiadał pełnej wiedzy o działaniach naprawczych i ich wpływie na jakość powietrza, w związku z niewyegzekwowaniem od trzech starostów przedłożenia rocznych sprawozdań z realizacji programów. Brak tych sprawozdań przyczynił się m.in. do niewywiązania się przez Zarząd z obowiązków sprawozdawczych wobec Ministra Środowiska.

3. Koordynacja działań i współpracy jednostek organizacyjnych przy realizacji przedsięwzięć w zakresie ochrony powietrza na obszarze województwa

Opis stanu faktycznego

1. Współpraca Urzędu z WIOŚ przy wykonywaniu zadań w zakresie ochrony powietrza polegała na konsultowaniu i opiniowaniu projektów POP, przekazywaniu przez WIOŚ wyników kontroli instalacji, których ustalenia brano pod uwagę przy weryfikacji pozwoleń zintegrowanych, zwracaniu się przez Urząd do WIOŚ o przeprowadzenie kontroli u podmiotów, które mimo obowiązku nie składały wykazów o zakresie korzystania ze środowiska i wysokości należnych opłat³⁶.

³⁵ Dz. U. z 2012 r. poz. 460.

³⁶ W latach 2012-2015 Urząd zwrócił się o przeprowadzenie kontroli u 33 podmiotów.

Według zastępcy Dyrektora Departamentu, w okresie objętym kontrolą, nie zaistniała potrzeba zwrócenia się do WIOŚ o przeprowadzenie kontroli instalacji w trakcie prowadzenia przez Urząd postępowania na wydanie pozwolenia zintegrowanego lub na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza lub w związku ze skargą/informacją o naruszeniu wymagań określonych w pozwoleniach. Współpraca nie obejmowała również typowania wspólnie z WIOŚ podmiotów do kontroli w zakresie realizacji Programów.

(dowód: akta kontroli str. 546-562, 722)

2. W Urzędzie nie organizowano szkoleń/narad oraz nie podejmowano innych działań dla jednostek samorządu terytorialnego w celu wdrażania uchwalonych programów. Nie prowadzono również działań edukacyjno-informacyjnych (w tym we współpracy z organizacjami ekologicznymi) dotyczących szkodliwości zanieczyszczeń powietrza i możliwych działań na rzecz jego poprawy skierowanych do mieszkańców województwa. Działania edukacyjne zgodnie z postanowieniami Programu dla strefy lubuskiej oraz trzech aktualizacji do Programów (dwóch dla Gorzowa Wlkp. i jednego dla Zielonej Góry), Zarząd Województwa miał realizować przy współpracy z organizacjami ekologicznymi. Według wyjaśnień zastępcy Dyrektora Departamentu zadania dotyczące realizacji programów są zadaniami z zakresu administracji rządowej, których finansowanie powinien zapewnić Wojewoda. Przekazywane środki w pierwszej kolejności przeznaczane są na sporządzanie programów, a dopiero w dalszej, w miarę posiadanych środków mogą być przeznaczane na wspieranie edukacji ekologicznej.

(dowód: akta kontroli str. 277-278, 533, 645, 654, 722)

3. Współpraca Urzędu z WFOŚiGW polega przede wszystkim na tym, że w skład rady nadzorczej Funduszu wchodzi: Dyrektor i zastępca Dyrektora Departamentu, a jednym z zadań rady nadzorczej jest m.in. ustalanie kryteriów wyboru przedsięwzięć finansowanych ze środków funduszu, w tym ochrony powietrza. Strategia działania funduszu oprócz ogólnych ram dla finansowego wsparcia przedsięwzięć umożliwiających zrównoważony rozwój regionu, określa również priorytety, wśród których znalazł się priorytet związany z ochroną atmosfery. Obejmował on wsparcie przedsięwzięć związanych z ochroną powietrza oraz wspomaganie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz wprowadzanie do środowiska bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii, finansowanie wojewódzkich programów ochrony środowiska, programów ochrony powietrza, planów działań krótkoterminowych, a także wspomaganie realizacji i systemów kontroli tych programów i planów.

(dowód: akta kontroli str. 563-565, 722)

W okresie objętym kontrolą środki otrzymane z funduszu na sporządzenie programów, ich aktualizacji oraz planów wyniosły 58,5 tys. zł, co stanowiło 24,7% wydatków ogółem na dokumentację związaną z ochroną powietrza.

(dowód: akta kontroli str. 225)

4. Wobec stwierdzenia w 2011 r. przekroczenia wartości docelowej arsenu w strefie lubuskiej i ustalenia w trakcie sporządzania POP, że znaczący ładunek zanieczyszczenia tą substancją pochodzi z terenu województwa dolnośląskiego rozpoczęto współpracę z Marszałkiem Województwa Dolnośląskiego w celu redukcji emisji arsenu do powietrza. Polegała ona na poinformowaniu Marszałka Województwa Dolnośląskiego o wystąpieniu takich przekroczeń i przypuszczalnych źródłach emisji, a następnie wiązała się z działaniami związanymi z rozpoczęciem

procedury przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego uchwalania programu ochrony powietrza w związku z przekroczeniem arsenu.

(dowód: akta kontroli str. 566-571, 722-723)

W latach 2012-2015 nie wystąpiły przypadki wniesienia skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego przez adresatów obowiązków określonych w programach.

(dowód: akta kontroli str. 533)

5. W Urzędzie zadaniami z zakresu ochrony powietrza zajmowało 12 pracowników³⁷ dwóch Wydziałów (Środowiska i Opłat Środowiskowych) z Departamentu Rolnictwa, Środowiska i Rozwoju Wsi. W Wydziale Środowiska zadania związane z ochroną powietrza wykonywało czterech pracowników, w tym jedna osoba zajmowała się zagadnieniami związanymi z programami ochrony powietrza (obok innych zadań, w tym m.in. prowadzenia postępowań na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza), dwie pozostałe osoby prowadziły postępowania związane z wydaniem pozwoleń zintegrowanych, a jedna sprawowała nad nimi nadzór. Pozostałe osiem osób zatrudnionych było w Wydziale Opłat Środowiskowych i wykonywało zadania związane z opłatami za korzystanie ze środowiska.

(dowód: akta kontroli str. 573, 723)

6. Do 27 maja 2012 r.³⁸ Marszałek Województwa poinformowany został przez WIOŚ trzykrotnie o przekroczeniu dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu. Pismem z dnia:

- 21 lutego 2012 r. (data wpływu do Urzędu: 24 luty 2012 r.) o przekroczeniach dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM10 na stacji pomiarowej w Gorzowie Wlkp.³⁹ oraz na stacji pomiarowej w Sulęcinie⁴⁰;
- 21 marca 2012 r. (data wpływu do Urzędu: 8 maja 2012 r.) o przekroczeniach dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM10 na stacji pomiarowej w Gorzowie Wlkp.⁴¹;
- 8 maja 2012 r. (data wpływu do Urzędu: 23 marca 2012 r.) o przekroczeniach dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM10 na stacji pomiarowej w Gorzowie Wlkp.⁴²

Ponieważ w momencie otrzymania ww. informacji z WIOŚ przekroczenie już nie występowało, odstąpiono od poinformowania społeczeństwa o wystąpieniu dopuszczalnych przekroczeń.

(dowód: akta kontroli str. 575-579, 723)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Uwaga dotycząca
badanej działalności

Z uwagi na okoliczność, że głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza w województwie lubuskim jest tzw. niska emisja, zasadne zdaniem NIK, staje się systematyczne realizowanie działań informujących mieszkańców województwa

³⁷ Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r.

³⁸ Od 27 maja 2012 r. obowiązek niezwłocznego powiadamiania społeczeństwa o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego, dopuszczalnego lub docelowego oraz o wystąpieniu tych przekroczeń spoczywa zgodnie z art. 93 ust. 1 POŚ na wojewódzkim zespole zarządzania kryzysowego.

³⁹ 38 razy w terminach od 14 listopada 2011 r. do 14 lutego 2012 r.

⁴⁰ 16 razy w terminach między 22 listopada 2011 r., a 12 lutym 2012 r.

⁴¹ 7 razy w terminach od 3 marca 2012 r. do 18 marca 2012 r.

⁴² 3 razy w terminach od 6 kwietnia 2012 r. do 20 kwietnia 2012 r.

lubuskiego o zagrożeniach wynikających z zanieczyszczeń powietrza, o ich przyczynach oraz środkach naprawczych. Działania takie mogą przyczynić się do usunięcia jednej z barier (wskazanych m.in. w wyjaśnieniach Wicemarszałka Województwa) utrudniających osiągnięcie normatywnych poziomów powietrza polegającej na niskiej świadomości społecznej dotyczącej wpływu zanieczyszczeń powietrza na stan zdrowia.

Zarząd Województwa współpracował z innymi podmiotami w zakresie ochrony powietrza. Jednym ze skutków współpracy było otrzymanie dofinansowania z WFOŚiGW na zadania związane z ochroną powietrza.

4. Wykorzystanie instrumentów prawnych i finansowych w ograniczaniu emisji zanieczyszczeń powietrza

Opis stanu faktycznego

1. W latach 2012-2015 liczba podmiotów składających wykazy o zakresie korzystania ze środowiska i o wysokości należnych opłat z tytułu wprowadzania gazów lub pyłów do powietrza pozostawała na podobnym poziomie, wynosząc: 4.755 w 2012 r., 4.646 w 2013 r., 4.993 w 2014 r., 4848 w 2015 r.⁴³ Łączna wysokość opłat wniesionych przez te podmioty wyniosła 35.297,2 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 586, 724)

W Urzędzie przeprowadzano weryfikację złożonych wykazów. Polegała ona m.in. na sprawdzeniu czy dokument został złożony na odpowiednim formularzu, czy załączone zostały do niego załączniki, czy zostały one właściwie wypełnione, jakiego okresu dotyczy, jakiej substancji, prawidłowości zadeklarowanej opłaty za korzystanie ze środowiska. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości wzywano podmiot do złożenia korekty wykazu.

(dowód: akta kontroli str. 582-583, 724)

W okresie objętym kontrolą przeprowadzono łącznie 17 kontroli, (4 w 2014 r. i 13 w 2015 r.) w zakresie weryfikacji prawidłowości wysokości opłat.

(dowód: akta kontroli str. 580, 586, 724)

Zastępca Dyrektora Departamentu oraz kierownik Wydziału Opłat Środowiskowych w Departamencie, w tożsamych wyjaśnieniach, uzasadniali małą ilość kontroli ograniczeniami kadrowymi, obciążenie pracą m.in. wynikającą z obowiązku do 2012 r. niezwłocznego wprowadzania do systemu składanych co pół roku wykazów przez podmioty korzystające ze środowiska, a także kontrolami przeprowadzanymi przez WIOŚ, w tym na wniosek Urzędu, o wynikach których Urząd był każdorazowo informowany. Zarówno zastępca Dyrektora, jak i kierownik ww. Wydziału zadeklarowali zwiększenie liczby przeprowadzanych kontroli.

(dowód: akta kontroli str. 669, 677)

2. Składane przez podmioty wykazy zawierające informacje o korzystaniu ze środowiska, ewidencjonowane są w Urzędzie od 2000 r. w bazie informatycznej pn. SOZAT, której jednym z modułów jest tzw. Wojewódzki Bank Zanieczyszczeń Środowiska (dalej WBZŚ). Baza opracowana została przez Atmoterm S.A. i zawiera m.in. informacje dotyczące podmiotu, który złożył wykaz, dane dotyczące emisji substancji wprowadzonych do powietrza wysokość opłaty z tego tytułu. WBZŚ pozwala m.in. na agregowanie informacji według gmin, powiatów, substancji

⁴³ Według stanu na dzień 6 maja 2016 r.

zanieczyszczających. Jego funkcjonalność pozwala na sporządzanie sprawozdań z wykonania przychodów i rozchodów z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska.

(dowód: akta kontroli str. 583-584, 585, 587-608, 724)

3. Urząd przekazywał do WIOŚ złożone wykazy o zakresie korzystania ze środowiska. Ich ilość oraz formę uzgadniano w porozumieniu z przedstawicielami WIOŚ. I tak:

- w 2014 r. przekazano 2.897 wykazów za 2013 r.⁴⁴;
- w 2015 r. przekazano 160 wykazów⁴⁵ oraz raport obejmujący dane dotyczące 4.993 podmiotów (m.in. dane jednostki, nazwę substancji i ładunek całkowity, sumę substancji dla danego podmiotu w rozbiciu na gazy, pyły, rodzaje i zużycie paliw);
- w 2016 r. przekazano 3.135⁴⁶ wykazów.

(dowód: akta kontroli str. 581-582, 609, 724)

4. W okresie od 2012 r. do 2015 r. w Urzędzie wydano łącznie 211 pozwoleń zintegrowanych oraz na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza⁴⁷, z czego 80,6% (170) stanowiły pozwolenia zintegrowane. Wydane pozwolenia zintegrowane wprowadzane są do prowadzonej przez Marszałka Województwa bazy - Wojewódzkiego Systemu Odpadowego, zarządzanej przez Ministra Środowiska służącej do gromadzenia danych o gospodarowaniu odpadami. Pozwolenia pozwalają na weryfikację zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilościach odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania odpadów. Według wyjaśnień kierownika Wydziału Środowiska przy tworzeniu programu naprawczego dla poszczególnych stref, bierze się pod uwagę informację dotyczącą wysokości emisji wynikającej z pozwoleń wydanych w Urzędzie, przez starostów, prezydentów Zielonej Góry i Gorzowa Wlkp. oraz danych znajdujących się w Krajowym Rejestrze Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń.

(dowód: akta kontroli str. 610-611, 631-632, 724-725)

W Urzędzie prowadzona jest ewidencja pozwoleń zintegrowanych i pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza wydanych przez Marszałka Województwa, pozwoleń zintegrowanych wydanych przez starostów (35 szt.) oraz pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza wydanych przez inne organy (w okresie objętym kontrolą do Urzędu wpłynęło 64 pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza).

(dowód: akta kontroli str. 611-624, 725)

Analiza 8 wydanych pozwoleń wykazała, że ich podstawą był wniosek strony, który zawierał m.in. dane dotyczące wielkości emisji zanieczyszczeń. Spośród pozwoleń objętych badaniem wszystkie pozwolenia zintegrowane (4) zawierały propozycje działań mających na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń, pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza takich ograniczeń nie zawierały w związku z nieprzekraczaniem dopuszczalnych wartości poziomu emisji zanieczyszczeń. Zastępca Dyrektora Departamentu wskazał, że do wniosku o wydanie pozwolenia, w celu wykazania zasięgu oddziaływania emisji na

⁴⁴ Przekazane wykazy dotyczyły podmiotów wnoszących opłatę z korzystania ze środowiska w zakresie emisji gazów lub pyłów wprowadzonych do powietrza, poboru wód podziemnych i powierzchniowych oraz wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi powyżej 800 zł.

⁴⁵ Przekazane wykazy dotyczyły podmiotów o największej emisji substancji do powietrza.

⁴⁶ Według stanu na dzień 25 maja 2016 r. Pozostałe 1.713 wykazów zostanie przekazana po wprowadzeniu do bazy opłatowej.

⁴⁷ W 2012 - 47, w 2013 - 27, w 2014 - 104, w 2015 - 33 pozwolenia.

środowisko i tereny sąsiadujące z instalacją należy dołączyć wyniki obliczeń stanu jakości powietrza, z uwzględnieniem metodyk modelowania poziomów substancji w powietrzu, wraz z graficznym przedstawieniem tych wyników. Referencyjne metodyki modelowania poziomów substancji w powietrzu określone zostały w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu⁴⁸. Podmiot składający wniosek przeprowadza analizę rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w oparciu o metodykę referencyjną, a w Urzędzie przeprowadzano weryfikację wielkości emisji sprawdzając poprawność obliczeń wielkości emisji oraz analizując wydruki rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń pod kątem dotrzymywania wartości dopuszczalnych w granicach terenu, na którym znajduje się dana instalacja.

(dowód: akta kontroli str. 636-639, 725)

5. W okresie objętym kontrolą nie przeprowadzono postępowań kompensacyjnych w związku z brakiem wniosków o wydanie pozwolenia dla nowo budowanej instalacji albo zmienianej w istotny sposób, zlokalizowanych na obszarach, na których przekroczone standardy jakości powietrza.

(dowód: akta kontroli str. 610, 725)

Zarząd Województwa nie skorzystał z uprawnień określonego w art. 96 POŚ dotyczącego możliwości wprowadzenia ograniczenia lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi lub na środowisko, gdyż jak stwierdził Zastępca Dyrektora Departamentu na przestrzeni ostatnich kilku lat nie było na tyle znaczących przekroczeń b(a)p oraz pyłu PM10, uzasadniających przygotowanie tzw. uchwały antysmogowej.

(dowód: akta kontroli str. 610, 725)

6. W ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 (dalej *LRPO*) działania dotyczące ochrony powietrza były realizowane w ramach Priorytetu III *Ochrona i zarządzanie zasobami środowiska przyrodniczego*, w tym głównie w ramach działania 3.2 poprawa jakości powietrza, efektywności energetycznej oraz rozwój i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. W jego ramach można było realizować następujące typy projektów: termomodernizacja lokalnego źródła ciepła i/lub lokalnych ciepłowniczych sieci przesyłowych, termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, lokalne systemy zaopatrzenia w energię elektryczną, gaz oraz energię cieplną, instalacja i modernizacja urządzeń filtrujących gazy i urządzeń odpylających w lokalnych systemach grzewczych oraz budowa instalacji do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych. O dofinansowanie w ramach ww. działania mogły się ubiegać m.in. jednostki samorządu terytorialnego ich związki i stowarzyszenia, samorządowe jednostki organizacyjne posiadające osobowość prawną, spółki prawa handlowego ze 100% udziałem jednostek samorządu terytorialnego, zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowia, osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki oświatowe, spółdzielnie mieszkaniowe.

(dowód: akta kontroli str. 640-643, 725-726)

Alokacja środków programu w ramach Priorytetu III wyniosła: 80.461.421 euro (16,27% alokacji programu), w tym na działanie 3.2. przypadła kwota 35.852.983 euro (7,25% alokacji programu).

⁴⁸ Dz. U. z 2010 r. Nr 16, poz. 87.

W wyniku podpisania 81 umów na wartość 144.858.393 zł w ramach działania 3.2 zrealizowano m.in. 12 inwestycji w przedsiębiorstwach w zakresie ochrony powietrza, 171 obiektów objęto termomodernizacją, wybudowano/przebudowano 5,07 km sieci ciepłowniczej.

(dowód: akta kontroli str. 641-643, 725-725)

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego - *Lubuskie 2020* podobne zadania przewidziano do realizacji w ramach Osi Priorytetowej III *Gospodarka niskoemisyjna* w ramach działań: 3.1 Odnawialne źródła energii, 3.2 Efektywność energetyczna, 3.3 Ograniczenie niskiej emisji w miastach oraz 3.4 Kogeneracja.

Alokacja środków wynosi 108.005.260 euro (11,9% alokacji programu), w tym na działanie 3.1 – 19.601.052 euro, 3.2 – 39.202.104 euro, 3.3 – 36.134.736 euro, 3.4 – 13.067.368 euro.

(dowód: akta kontroli str. 640-641, 726)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

NIK pozytywnie ocenia działania Zarządu Województwa w badanym obszarze. W Urzędzie prowadzono bazę danych i ewidencjonowano składane wykazy o zakresie korzystania ze środowiska i wysokości należnych opłat, przeprowadzając ich wcześniejszą weryfikację. W przeprowadzonych postępowaniach o wydanie pozwoleń zintegrowanych oraz na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza weryfikowano wielkość emisji oraz dopuszczalność stężeń na terenie na którym znajduje się instalacja, a zagadnienia związane z ochroną powietrza uwzględnione zostały w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 oraz Regionalnego Programu Operacyjnego – *Lubuskie 2020*.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagę wynikającą z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴⁹, wnosi o:

1. Terminowe opracowywanie programów ochrony powietrza oraz ujmowanie w nich wszystkich elementów wymaganych przepisami ustawy POŚ.
2. Egzekwowanie od podmiotów zobowiązanych przedkładania sprawozdań z realizacji działań określonych w programie.
3. Terminowe przedkładanie Ministrowi Środowiska sprawozdań z realizacji programów ochrony powietrza.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia

⁴⁹ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 oraz z 2016 r., poz. 677.

pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwagi
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 15 czerwca 2016 r.

Kontroler
Anna Tronowicz
Specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
Dyrektor
Zbysław Dobrowolski

.....
podpis